

Asia: OM 6/41/2016

Summaaristen riita-asioiden keskittäminen

1. Yleistä

Kannatatteko yleisellä tasolla mietinnössä ehdotettuja muutoksia?

Kärjäoikeus kannattaa yleisellä tasolla esitettyjä muutoksia lukuun ottamatta summaaristen asioiden keskittämistä.

2. Summaaristen riita-asioiden keskittäminen

Tuetteko summaaristen riita-asioiden keskittämistä koskevaa ehdotusta?

2. Summaaristen riita-asioiden käsittely

Ylivieska-Raahen kärjäoikeus vastustaa sitä, että summaaristen asioiden käsittely keskitetään kahdeksaan kärjäoikeuteen. Summaariset asiat eivät laatunsa puolesta vaadi keskittämistä edes kuluttajalainoihin liittyvän viran puolesta tutkimisvelvollisuuden johdosta.

Kärjäoikeudet ovat tällä hetkellä useiden eri uudistusten kohteena eivätkä kaikki eri uudistusten henkilöstövaikutukset ole vielä riittävästi nähtävissä. Keskittäminen heikentää keskittämisen ulkopuolelle jäävien kärjäoikeuksien mahdollisuuksia vastata joustavalla tavalla eri uudistusten yhteisvaikutuksesta mahdollisesti aiheutuvaan työvoimatarpeen vähenemiseen.

Kärjäoikeus pitää mahdollisena niin sanotun valtakunnallisen työjonon perustamista.

2.1. Summaaristen asioiden laatu edes ns. pienlainojen käsittelyn kannalta ei vaadi keskittämistä

Summaarisissa riita-asioissa käsittely tapahtuu kirjallisesti. Eli käsittelypaikalla ei ole oleellista merkitystä asianosaisten kannalta. Keskittäminen sinänsä on mahdollista.

Summaarisissa asioissa on kysymys käsittelystä, joka tapahtuu täytäntöönpanoperusteen (ulosottooperusteen) saamiseksi. Asioita on massoittain ja niiden käsittely on suhteellisen rutiininomaista. Tavallisesti keskittämisen edut ovat parhaiten saavutettavissa asioissa, joiden lukumäärä on vähäinen ja joissa tarvitaan erityistä asiantuntemusta. Esitetty keskittämisajatus ei sovi luontevasti yhteen tavallisesti keskittämisen puolesta puhuvien seikkojen kanssa.

Jo tällä hetkellä summaaristen asioiden käsittely on keskitetty käräjäoikeuksissa osalle käräjäsihteereitä. Esimerkiksi Ylivieska-Raahen käräjäoikeudessa summaarisia riita-asioita käsittelee 4 Ylivieskan kansliassa toimivaa käräjäsihteeriä, toki heidän tehtäviinsä kuuluu myös yleiskansliatöitä. Erikoistumista on siis tapahtunut, joten keskittämisellä ei ole saatavissa kovin suuria hyötyjä ainakaan erikoistumisen suhteen.

Uuden oikeuskäytännön nojalla kuluttajalainoissa on viran puolesta tutkittava ovatko vakiomuotoiset kuluttajaluottoehdot laadittu riittävän selvästi (KKO:2015:60 ja KKO:2016:73, perusteluiden kappaleet 34-36). Luottoehtojen epäselvyys/selvyys on arvioitava riippumatta siitä, koskeeko luottoa kuluttajansuojalain 6 luvun § 6 mukainen niin sanottu korkokatto (eli onko luotto yli vai alle 2.000 euroa).

Luottoja myöntävät yhtiöt ovat havahtuneet korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntöön. Yhtiöt ovat parantaneet luottoehtojensa selvyyttä. Luottoehtojen epäselvyyteen liittyvät ongelmat ovat väistyneitä ongelmia. Oman kokemuksensa ja ratkaisukäytäntönsä pohjalta käräjäoikeus voi todeta, että tällä hetkellä käytössä olevat luottoehdot ovat lähes poikkeuksetta selviä. Eli epäselvyyden/selvyyden arvioiminen on jo tällä hetkellä muotoutumassa suhteellisen rutiininomaiseksi tutkimiseksi.

Viran puolesta tapahtuva epäselvyyden/selvyyden tutkiminen ei tee näitä pienlainoja erityistä osaamista edellyttäväksi asioiksi. Se että eri käräjäoikeuksissa on muodostunut hiukan erilaisia toimintatapoja tämän, jatkossa entistä rutiininomaisemmaksi käyvän tutkimisvelvollisuuden täyttämiseksi, ei ole kestävä peruste keskittää summaarisia riita-asioita vain joihinkin käräjäoikeuksiin.

Pienten kuluttajaluottojen, kaupallisten vertaislainojen ym. markkinointiin ja korkojen kohtuullisuuden liittyvät ongelmat ovat ratkaistavissa vain aineellisoikeudellisia säännöksiä muuttamalla. Näin onkin käymässä, jos jo tällä hetkellä lausuntovaiheessa oleva arviomuistio johtaa lainsäädäntötoimenpiteisiin (OM 16/41/2016). Samassa yhteydessä toki voidaan helpottaa käräjäoikeuksien työtä epäselvyyden/selvyyden arvioinnissa velvoittamalla kantajat liittämään haastehakemuksiin luottoehdot.

2.2. Henkilöstövaikutukset

Summaarisia riita-asioita käsittelee siis niihin jo tällä hetkellä erikoistuneet kärjäsihteerit. Eli keskittämällä on saatavissa vain vähän niistä hyödyistä, mitä keskittämällä tavallisesti haetaan.

Tällä hetkellä on vireillä useita eri hankkeita, joilla on merkittäviä vaikutuksia kärjäoikeuksien henkilöstöön. Tällaisista hankkeista voi mainita esimerkkinä poliisin toimivallan kasvattaminen sakkoasioissa, AIPA-hanke, sähköisen tiedoksiannon lisääminen jne. Summaaristen keskittämisen jälkeen arvailujen varaan jää, miten kärjänotaareiden harjoitteluohjelma voidaan toteuttaa niissä kärjäoikeuksissa, joihin summaarisia riita-asioita ei jäisi.

Tällä hetkellä kaikkien eri hankkeiden yhteisvaikutuksia kärjäoikeuden henkilöstölle ja henkilöstömäärille on mahdoton arvioida riittävällä varmuudella. Kenelläkään ei voine olla varmaa tietoa, riittääkö ns. luonnollinen poistuma kattamaan kaiken sen sopeuttamistarpeen, johon digitalisaatiohyödyt ja töiden muualle siirtäminen saattavat aiheuttaa. Eri kärjäoikeuksissa tulisi jatkossakin olla mahdollisimman paljon vaihtoehtoja, millä kukin kärjäoikeus pystyy vastaamaan mahdollisesta työnvähennyksestä johtuviin henkilöstövähennystarpeisiin. Saattaa tulla tilanteita, jossa haastemiehelle olisi tarjottavissa summaaristen asioiden käsittelyä tai päinvastoin. Vallitsevassa muutostilanteessa ei ole syytä siirtää työtä kärjäoikeuksien välillä summaaristen käsittelyn keskittämällä. Valtion ei tule etukäteistoimillaan vaikeuttaa joustavia ja ihmisläheisiä ratkaisuja kärjäoikeuksien mahdollisissa tulevaisuuden sopeuttamistilanteissa.

Keskittäminen johtaa tällä hetkellä summaarisia asioita käsittelevän kanslianhenkilöstön kannalta varsin pitkiinkin työmatkoihin tai jopa täysin mahdottomiin työmatkoihin. Etätyöllä on toki mahdollista lieventää näitä haittoja. Etätyöhön liittyy joka tapauksessa omat työnjohtoon ja valvontaan liittyvät ongelmansa.

Keskittäminen sellaisenaan saattaa johtaa toisaalta tyhjeneviin tiloihin jossakin kärjäoikeudessa ja toisaalta uuden tilan rakentamistarpeisiin toisessa kärjäoikeudessa. Keskittäminen saattaa johtaa toisaalta tarpeettomiin ja toisaalta kasvaviin kustannuksiin.

Eryteisesti negatiivisten henkilöstövaikutuksien takia keskittämiseen ei tule mennä tässä vaiheessa.

Jos keskittämiseen kuitenkin päädytään, on huomiota kiinnitettävä siihenkin, mihin viranomaisen kaksikielisyys johtaa. Jos summaaristen keskittäminen todellakin tarkoittaa sitä, että esimerkiksi

Kanta-Hämeen kärjäoikeus muuttuu kaksikieliseksi kärjäoikeudeksi, johtaa se siihen, että käsittely- ja tuomiokieli myös laajoissa riita-asioissa ja rikosasioissa voi olla myös ruotsi.

2.3. Valtakunnallinen työjono

Kärjäoikeus varauksin puoltaa työryhmän mietinnössä käsitellyn valtakunnallisen työjonon perustamista.

Summaaristen asioiden käsittelyssä ei ole eikä ainakaan saisi olla kovin suuria eroja eri kärjäoikeuksien välillä. Eli tulosoikeuksien puitteissa on suhteellisen helppo asettaa tavoitteet, mihin kunkin kärjäoikeuden ja siellä summaarisia käsiteltävän kansliahenkilön tulee vuosittain päästä.

Valtakunnallista työjonoa ei toki välttämättä tarvita tulosoikeuteen. Ylivieska-Raahen kärjäoikeus kuitenkin hyväksyy valtakunnallisen työjonon perustamisen siitä näkökulmasta, että se voi olla virkojen vapautuessa yksi keino hallittuun henkilöstöresurssien siirtämiseen, jos sellaiseen tulevaisuudessa todella tulee tarvetta esimerkiksi digitalisointihyötyjen myötä.

Kansalaisten kielelliset oikeudet ovat turvattavissa antamalla kärjäoikeudelle valtuus siirtää ruotsinkielinen tai saamenkielinen asia sellaiseen kärjäoikeuteen, jossa on sen kielistä osaamista.

3. Sähköinen asiointi

Tuetteko ehdotusta sähköisen asioinnin lisäämiseksi?

Kärjäoikeus tukee ehdotusta.

4. Sähköinen tiedoksianto

Puollatteko ehdotusta muuttaa sähköistä tiedoksiantoa koskevia säännöksiä mietinnössä esitetyllä tavalla?

4. Sähköinen tiedoksianto

Kärjäoikeus puoltaa sähköisen tiedoksiannon käyttöönottoa. On selvää, että sähköinen tiedoksianto ei tule toimimaan likikään kaikissa tiedoksiannoissa. Se voi kuitenkin vähentää ja helpottaa työtä niin sanottujen helppojen tiedoksiantojen osalta.

Kantajalla tai hakijalla on yleensä tieto vastapuolen sähköpostiosoitteesta jo ennen kuin asia laitetaan vireille käräjäoikeudessa ja sähköpostiosoitetta koskeva tieto voidaan helposti sisällyttää haastehakemukseen tai muuhun hakemukseen. Sähköpostiosoitteita on mahdollista kartoittaa myös esitutkinnassa, jolloin sähköpostiositteet rikosasioissakin ovat helposti saatettavissa käräjäoikeuteen. Nämä seikat olisi otettava huomioon, kun sähköistä tiedoksiantoa nyt kehitetään.

Sähköisiä järjestelmiä kehitettäessä tulee päästä siihen, että käräjäoikeuden ensimmäinen yhteydenotto eli käytännössä niin sanottu heräteviesti vastaajaan/muuhun kuultavaan voi olla myös sähköinen. Tavallinen yksityishenkilö, joka osaa odottaa esimerkiksi törkeän rattijuopumusasian tai avioeroasian vireille tulemistä, saattaisi hyvinkin hakea tiedoksiannon tietojärjestelmästä, kunhan vain saisi tiedon odottavasta tiedoksiannosta (heräteviesti). Heräteviesti saattaisi hyvinkin aktivoida kansalaisen ottamaan käyttöönsä asiointipalvelun. Käräjäoikeuden käsityksen mukaan todisteellisen sähköisen tiedoksiannon kehittyminen jää puolitiehen, jos sähköisen tiedoksiannon yrittäminen edellyttää aina sitä, että kansalainen on ennen tiedoksiannon ajankohtaistumista sattunut ottamaan käyttöönsä asiointitilin.

Ns. tavallista sähköistä tiedoksiantoa silmällä pitäen olisi suotavaa täsmentää oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 a §:ää jo nyt niin, että prosessiosoitetta koskevassa säännöksessä tuodaan esille myös sähköpostiosoite ja mahdollisuus käyttää sitä tavallisissa tiedoksiannossa. Välttämättä ei ole odotettava sitä, että myös hallintoviranomaisissa ja -oikeuksissa käsiteltävissä asioissa tavallinen tiedoksianto voisi tapahtua myös sähköisesti.

5. Muuta

Muita huomioita?

-

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[Summaaristen lausunto.pdf](#)

Sneck Heikki
Ylivieska-Raahen käräjäoikeus